

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑΣ**ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ**

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ	ΟΝΟΜΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ
∩	Ίσον	0
	Ολίγον	1 ^α
∪	Πεταστή	1 ^α
"	Κεντήματα	1 ^α
'	Κέντημα	2 ^α
∫	Υψηλή	4 ^α
∪	Απόστροφος	1 ^κ
,	Υπορροή	1 ^κ + 1 ^κ
∪	Ελαφρόν	2 ^κ
∫	Χαμηλή	4 ^κ

ΠΡΟΣΘΕΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ	ΟΝΟΜΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ
∪	κλάσμα	προσθέτει ένα χρόνο
.	απλή	προσθέτει ένα χρόνο
..	διπλή	προσθέτει δύο χρόνους
...	τριπλή	προσθέτει τρεις χρόνους

ΚΛΑΣΜΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ	ΟΝΟΜΑ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ
┌	γοργόν	διαίρει το χρόνο σε 2 ίσα τμήματα
┌─┐	δίγοργο	διαίρει το χρόνο σε 3 ίσα τμήματα
┌─┐─┐	τρίγοργο	διαίρει το χρόνο σε 4 ίσα τμήματα

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Στα μουσικά κείμενα κάθε φθόγγος σημειώνεται με ένα συγκεκριμένο σημάδι, το οποίο μαρτυρεί περί του φθόγγου και για το λόγο αυτό ονομάζεται μαρτυρία. Οι μαρτυρίες δεικνύουν το φθόγγο που βρισκόμαστε και χρησιμεύουν ως σημάδια αφετηρίας για να αρχίσουμε να ψάλλουμε μια μελωδία. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι δεν είναι φωνητικά σημάδια και για το λόγο αυτό δεν εκφωνούνται. Μπορούμε να τις διακρίνουμε σε τρεις κύριες ομάδες: τις διατονικές μαρτυρίες, τις χρωματικές και τις εναρμόνιες

Α. ΔΙΑΤΟΝΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
ν δλ	Μαρτυρία του Νη
π ρ	Μαρτυρία του Πα
β λ	Μαρτυρία του Βου
Γ γλ	Μαρτυρία του Γα
Δ δλ	Μαρτυρία του Δι
κ κλ	Μαρτυρία του Κε

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
ζ' ζ	Μαρτυρία του Ζω
ν' ν	Μαρτυρία του Νη

Β. ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
π π	Μαρτυρία του Πα
β β	Μαρτυρία του Βου
γ γ	Μαρτυρία του Γα
Δ Δ	Μαρτυρία του Δι
κ κ	Μαρτυρία του Κε
ζ' ζ	Μαρτυρία του Ζω
ν' ν	Μαρτυρία του Νη
π' π	Μαρτυρία του Πα

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
ν:ν	Μαρτυρία του Νη
π:π	Μαρτυρία του Πα
β:β	Μαρτυρία του Βου
γ:γ	Μαρτυρία του Γα
Δ:Δ	Μαρτυρία του Δι

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
κ ϝ	Μαρτυρία του Κε
ζ' Ϟ	Μαρτυρία του Ζω
ν' ϝ	Μαρτυρία του Νη

Γ. ΕΝΑΡΜΟΝΙΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΜΑΡΤΥΡΙΑ	ΟΝΟΜΑ
ν Ϟ	Μαρτυρία του Νη
π Ϟ	Μαρτυρία του Πα
β ϟ	Μαρτυρία του Βου
Γ Ϟ	Μαρτυρία του Γα
Δ Ϟ	Μαρτυρία του Δι
κ ϟ	Μαρτυρία του Κε
ζ' Ϟ	Μαρτυρία του Ζω
ν' Ϟ	Μαρτυρία του Νη
π' ϟ	Μαρτυρία του Πα
β' Ϟ	Μαρτυρία του Βου

ΚΛΙΜΑΚΑ

Στη μουσική ονομάζουμε κλίμακα μια διαδοχική σειρά ανόμοιων φθόγγων, στην οποία ο τελευταίος είναι επανάληψη του πρώτου, διαφέρει δε από αυτόν κατά την οξύτητα.

Η διατονική κλίμακα του Νη αποτελείται από τους εξής φθόγγους: Νη – Πα – Βου – Γα – Δι – Κε – Ζω – Νη΄ (ο φθόγγος Νη΄ διαφέρει από τον Νη ως προς την οξύτητα. Πιο συγκεκριμένα είναι κατά μία οκτάβα οξύτερος). Τους φθόγγους της βυζαντινής κλίμακας δεικνύει η παρακάτω ακροστιχίδα:

Πάλαι ήμαρτεν Αδάμ, εμακρύνθη του Θεού·
Βουληθείς δ' ο Πλαστουργός, δούλου δέχεται μορφήν,
Γάλα πίνει εκ μητρός· εις μετάνοιαν καλεί,
Διδαχών σκορπίζει φως, θαύματα πολλά ποιεί·
Κεφαλήν δ' εχθρού πατεί, νεκρωθείς και αναστάς,
Ζωοδότης ων Θεός· και εις μέλλουσαν ζωήν
Νηπενθή πιστούς καλεί, όπου πρώτος εισελθών
Πάσαν έλαβεν αρχήν παρά του Θεού Πατρός.

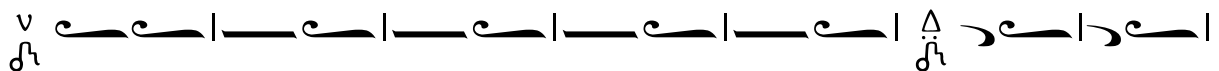
Ασκήσεις σε Βυζαντινή Σημειογραφία

Σε αυτό το τμήμα των σελίδων περιλαμβάνονται ασκήσεις σε βυζαντινή σημειογραφία (παρασημαντική). Πιστεύω ότι αυτό θα βοηθήσει όσους επιθυμούν να μάθουν την ανάγνωση της βυζαντινής μουσικής μέσα από το Internet. Οι ασκήσεις θα είναι χωρισμένες σε μαθήματα, έτσι ώστε να ελέγχεται η πρόοδος των μαθητών. Σε κάθε μάθημα θα προηγείται σύντομη θεωρία και θα ακολουθούν αντίστοιχες ασκήσεις.

ΒΑΣΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: η ανάγνωση γίνεται πάντοτε από αριστερά προς τα δεξιά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Ασκήσεις με

νη νη πα πα βου βου γα γα δι δι γα γα βου βου

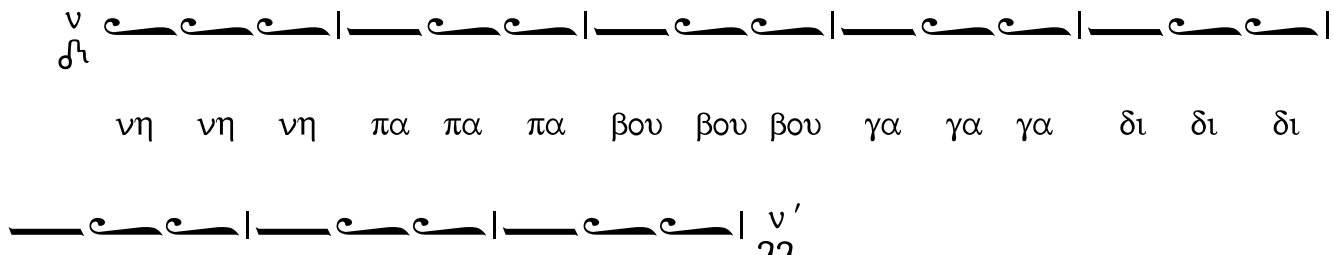
πα πα νη νη

<http://www.byzantine-musics.com/sf1.way>

Η παραπάνω άσκηση αρχίζει με τη διατονική μαρτυρία που αντιστοιχεί στο φθόγγο Νη. Στη συνέχεια βλέπουμε το ίσον, τον χαρακτήρα που σύμφωνα με τον πίνακα που περιέχει τους χαρακτήρες ποσότητας έχει ενέργεια 0. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να επαναλάβουμε το φθόγγο Νη. Συνεχίζοντας την ανάγνωσή μας προς τα δεξιά, βλέπουμε ακόμα ένα ίσον. Πρέπει να επαναλάβουμε πάλι το φθόγγο Νη. Στη συνέχεια συναντούμε το ολίγον. Η ενέργεια του συγκεκριμένου χαρακτήρα είναι 1^α. Αυτό σημαίνει ένα φθόγγο προς τα πάνω, άρα διαβάζουμε πα. Η ανάγνωσή μας συνεχίζεται με όμοιο τρόπο, μέχρι που φτάνουμε στη μαρτυρία του Δι (προσοχή: τις μαρτυρίες δεν τις διαβάζουμε). Βλέπουμε την απόστροφο, που σύμφωνα με τον πίνακα των χαρακτήρων ποσότητας, έχει ενέργεια 1^κ. Ένα φθόγγο προς τα κάτω, άρα πρέπει να διαβάσουμε γα. Με όμοιο τρόπο συνεχίζουμε την ανάγνωση, μέχρι να καταλήξουμε στη μαρτυρία του νη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

<http://www.byzantine-musics.com>

 νη νη νη πα πα πα βου βου βου γα γα γα δι δι δι
 κε κε κε ζω ζω ζω νη νη νη

<http://www.byzantine-musics.com/sf2.wav>

Η παραπάνω άσκηση αρχίζει με τη διατονική μαρτυρία που αντιστοιχεί στο φθόγγο Νη. Στη συνέχεια βλέπουμε το ίσον, τον χαρακτήρα που σύμφωνα με τον πίνακα που περιέχει τους χαρακτήρες ποσότητας έχει ενέργεια 0. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να επαναλάβουμε το φθόγγο Νη. Συνεχίζοντας την ανάγνωσή μας προς τα δεξιά, βλέπουμε ακόμα ένα ίσον. Πρέπει να επαναλάβουμε πάλι το φθόγγο Νη. Με όμοιο τρόπο συνεχίζεται η ανάγνωση μέχρι που να τελειώσει η άσκηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

Ασκήσεις με

Σύμφωνα με τον πίνακα που περιέχει τους χαρακτήρες ποσότητας, η ενέργεια των κεντημάτων και της πεταστής είναι όμοια με την ενέργεια του ολίγου (το πότε χρησιμοποιούμε ολίγον, πεταστή ή κεντήματα θα αναφερθεί σε άλλη ενότητα). Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι σε αυτές τις ασκήσεις δεν είναι δυνατόν να τηρηθεί η ορθογραφία της βυζαντινής μουσικής.

Ασκηση 1

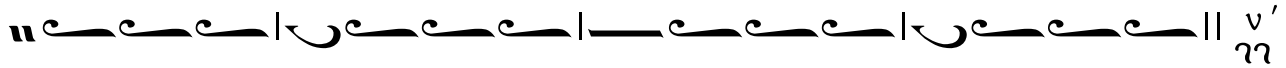

 νη νη πα πα βου βου γα γα δι δι κε κε δι δι γαβου πα νη

<http://www.byzantine-musics.com/sf3.wav>

Ασκηση 2

 νη νη νη νη πα πα πα πα βου βου βδ βδ γα γα γα γα

<http://www.byzantine-musics.com>

δι δι δι δι κε κε κε κε ζω ζω ζω ζω νη νη νη νη

<http://www.byzantine-musics.com/sf4.wav>

Άσκηση 3

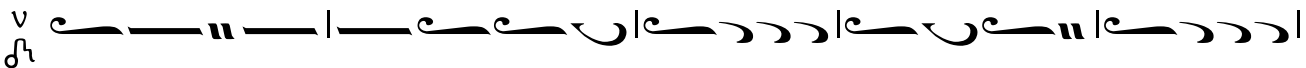

νη πα βου βου γα γα δι

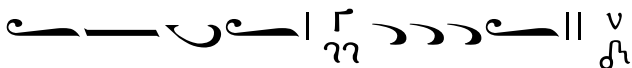
<http://www.byzantine-musics.com/sf5.wav>

Από την άσκηση 3 σταδιακά δεν θα υπάρχουν οι ονομασίες των φθόγγων κάτω από τους χαρακτήρες ποσότητας.

Άσκηση 4

νη πα δι κε δι βου δι πα

<http://www.byzantine-musics.com/sf6.wav>

Αν μπορείτε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις, αυτό σημαίνει ότι έχετε καταλάβει τον τρόπο που διαβάζεται η συγκεκριμένη μουσική.

- ⇒ αν βρισκόμαστε στο φθόγγο πα και ο επόμενος χαρακτήρας είναι ίσον, τί πρέπει να διαβάσουμε;
- ⇒ αν βρισκόμαστε στο φθόγγο δι και ο επόμενος χαρακτήρας είναι απόστροφος, τί πρέπει να διαβάσουμε;
- ⇒ αν βρισκόμαστε στο φθόγγο ζω και ο επόμενος χαρακτήρας είναι απόστροφος, τί πρέπει να διαβάσουμε;
- ⇒ αν βρισκόμαστε στο φθόγγο νη και ο επόμενος χαρακτήρας είναι ίσον, τί πρέπει να διαβάσουμε;

Να κάνετε στον εαυτό σας τέτοιες ερωτήσεις, τουλάχιστον 20. Αν μπορείτε να απαντήσετε αμέσως τότε έχετε κάνει μεγάλη πρόοδο. Διαφορετικά, χρειάζεται μια καλή επανάληψη.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4η

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ	ΕΝΕΡΓΕΙΑ
	2 ^α
	2 ^α
	3 ^α

Για να ανεβούμε παραπάνω από μία φωνή (υπερβατή ανάβαση), χρησιμοποιούμε συνδυασμούς χαρακτήρων. Ο παραπάνω πίνακας μας δείχνει τρεις συνδυασμούς με τους οποίους θα ασχοληθούμε στις ασκήσεις που ακολουθούν.

Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι: ενέργεια 2^α σημαίνει 2 φωνές προς τα άνω. Ενέργεια 3^α σημαίνει 3 φωνές προς τα άνω.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ Ο φθόγγος από τον οποίο μετρούνται οι άλλοι δεν υπολογίζεται στο μέτρημα. Ακολουθούν παραδείγματα.

1. ν
 $\delta\lambda$

στο παράδειγμα 1, ο πρώτος χαρακτήρας που συναντούμε δεξιά της μαρτυρίας του νη είναι το ίσον. Άρα επαναλαμβάνουμε το φθόγγο νη. Ο επόμενος χαρακτήρας, πάντα προς τα δεξιά, είναι το ίσον. Επαναλαμβάνουμε το φθόγγο νη. Στη συνέχεια βλέπουμε ένα συνδυασμό 2 χαρακτήρων (ολίγον και κέντημα). Ενέργεια 2^α σημαίνει ότι από το φθόγγο νη ανεβαίνουμε στο φθόγγο βου (δύο φθόγγους προς τα επάνω. Παρατηρήστε ότι ο φθόγγος νη στο δεύτερο ίσο, δεν υπολογίζεται στο μέτρημα)

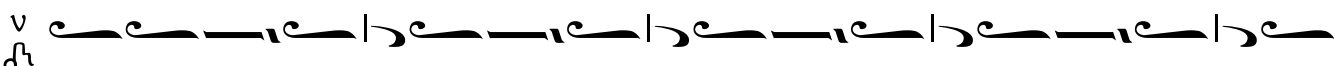
2. β
 χ

στο παράδειγμα 2 από το φθόγγο βου (που μας δηλώνει η μαρτυρία του βου) πρέπει να ανεβούμε 2 φωνές και άρα να διαβάσουμε δι

3. ν
 $\delta\lambda$

στο παράδειγμα 3 από το φθόγγο νη (που μας δηλώνει η μαρτυρία του νη) πρέπει να ανεβούμε 3 φωνές και άρα να διαβάσουμε γα

Ασκηση 1

 νη βου πα γα βου δι γα κε δι

 ζω κε νη

<http://www.byzantine-musics.com/sf7.mp3>

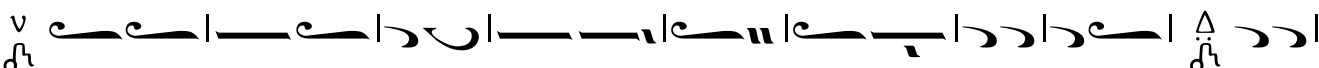
Ασκηση 2

 νη νη βου πα γα βου δι

 γα κε δι πα

<http://www.byzantine-musics.com/sf8.mp3>

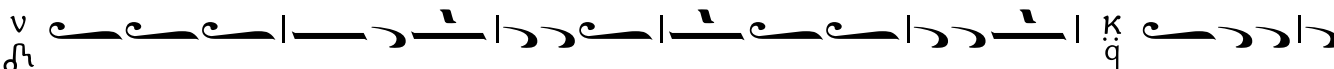
Ασκηση 3

 νη δι κε νη ζω δι

 πα γα κε πα

<http://www.byzantine-musics.com/sf9.mp3>

Ασκηση 4

 πα νη γα πα δι βου κε γα

<http://www.byzantine-musics.com/sf10.mp3>

ΓΕΝΙΚΕΣ - ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Άσκηση 1

<http://www.byzantine-musics.com/sf11.mp3>

Άσκηση 2

<http://www.byzantine-musics.com/sf12.mp3>

Άσκηση 3

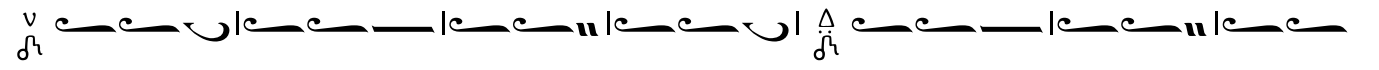

<http://www.byzantine-musics.com/sf13.mp3>

Άσκηση 4

<http://www.byzantine-musics.com/sf14.mp3>

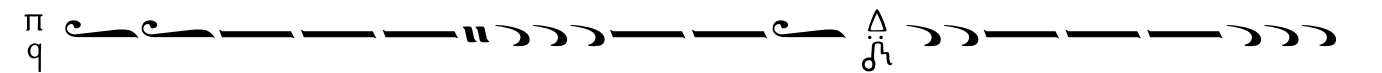
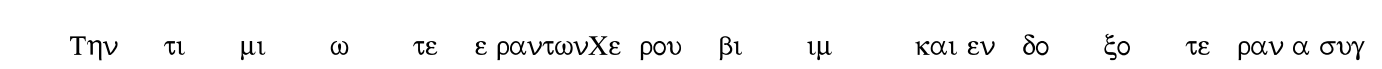
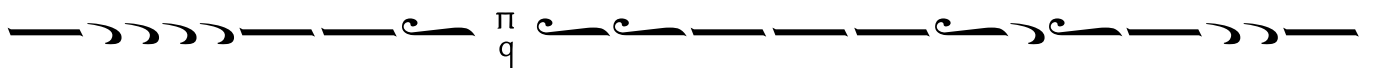
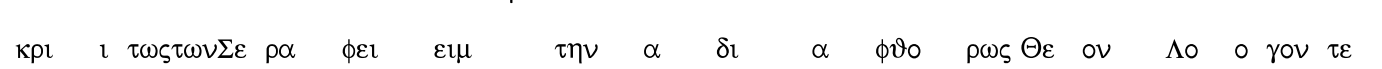
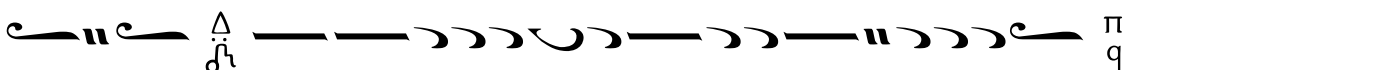
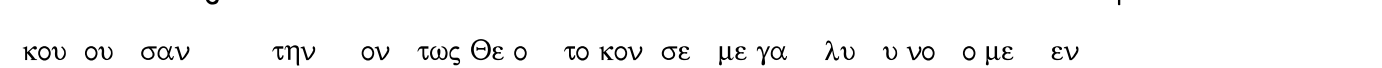
Άσκηση 5

<http://www.byzantine-musics.com>

$\overset{\nu}{\delta\eta}$
 $\overset{\Delta}{\delta\eta}$

 $\overset{\nu'}{\gamma\gamma}$
 $\beta\chi$

 $\overset{\nu}{\delta\eta}$

Ακρόαση

Άσκηση 6

$\overset{\pi}{\rho}$
 $\overset{\Delta}{\delta\eta}$

 Την τι μι ω τε εραντωνΧε ρου βι ιμ και εν δο ξο τε ραν α συγ

 $\overset{\pi}{\rho}$

 κρι ι τωστωνΣε ρα φει ειμ την α δι α φθο ρως Θε ον Λο ο γον τε

 $\overset{\Delta}{\delta\eta}$
 $\overset{\pi}{\rho}$

Ακρόαση

ΕΝΟΤΗΤΑ 5η

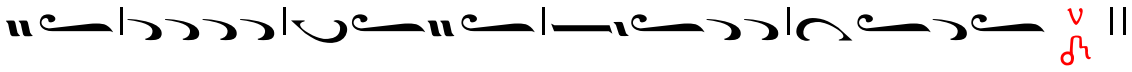
Άσκήσεις με

Άσκηση 1

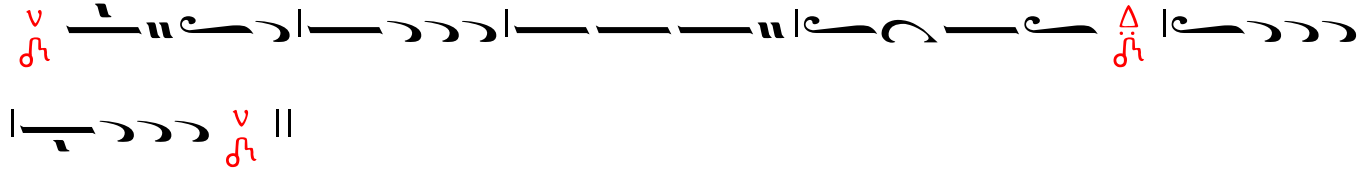
$\overset{\nu}{\delta\eta}$
 $\overset{\Gamma}{\gamma\gamma}$

 $\overset{\pi}{\rho}$

 $\overset{\nu}{\delta\eta}$ Ακρόαση

Άσκηση 2

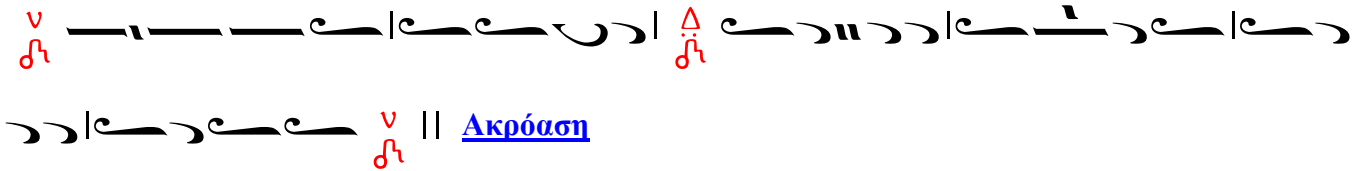

 βου πα δι πα γα δι

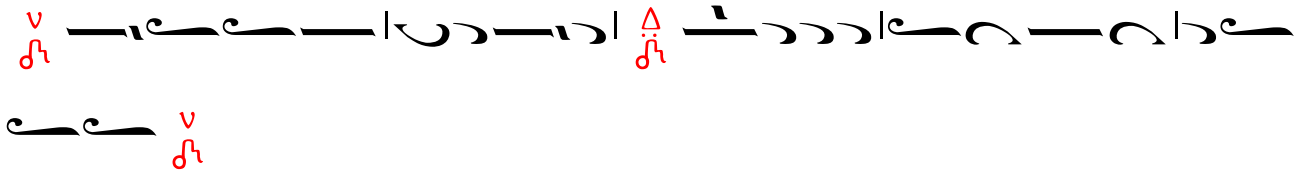
Ακρόαση
Ασκηση 3

Ακρόαση
Ασκηση 4

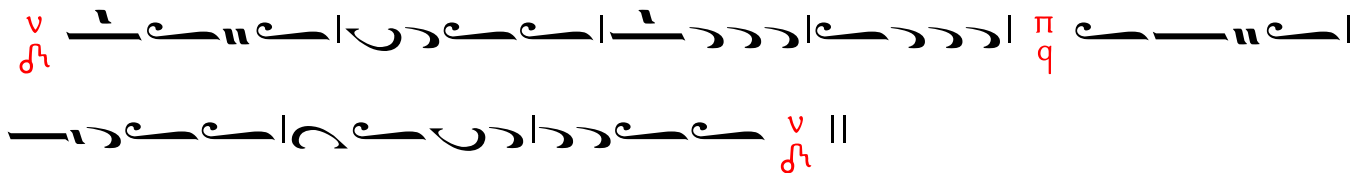

Ασκηση 5

Ακρόαση

Ασκηση 6

Ακρόαση

Ασκηση 7

